

10. ADINEKOAK

I. Aurrekariak

Arartekoak **arreta berezia** jartzen du gero eta ugariagoa den 65 urtetik gorako pertsonen talde heterogeneoarengan.

Talde horren %80 inguru bizitza modu autonomoan gara dezaketen pertsonak osatzen dute, eta gehienak 80 urtetik beherakoak dira. Gainontzeko %20a eguneroko bizitzako jarduerak egiteko laguntza behar duten pertsonak osatzen dute, eta horiek gehienetan emakumeak eta 80 urtetik gorakoak izaten dira.

Pertsona bakoitzaren premiak desberdinak dira, beren osasun-egoeraren (zentzurik zabalean hartuta), menpekotasun-mailaren eta gaitasun ekonomikoaren arabera izaten baitira. Familiarengandik zein gizartearengandik jasotzen duten laguntzak eta bizi diren inguruko ezaugarriek (irisgarritasuna, eta abar) eragin zuzena izango dute beren bizi-kalitatearengan.

Adinekoek gizarteari hainbat alorretan egindako ekarpen garrantzitsua, hala nola, ezagutza eta esperientziaren igorpena, trebakuntza, sormena, etab., baita senideak zaintzen eta laguntzen burutzen duten egiteko ukazina ere, adineko horien parte hartzea ahalbidetzen duten eta zahartzaroa ahalmenenez edo gaitasunez beteriko bizi etapa gisa agerian jartzen duten politika publikoen garapenean jaso behar dira; gizarte aldaketarako bidea eman duten eta adinekoek merezi duten gizarte esku-hartzerako eta solaserako protagonismoa eta gaitasuna ematen dieten politikak.

[Eusko Jaurlaritzako Lan eta Gizarte Sailak](#) burututako ikerketa batek adierazi duenaren arabera, adinekoen % 45 inguruk laguntza informala eskaintzen du (bai osasun egoeratik hala behar duten senideei, bai iloben zaintzan) eta % 23k besterik ez du jasotzen. Beraz, herritarraren balantzeak adierazi duenez, adinekoek, gizartearen dauden estereotipoen aurrean, zaintzak jaso baino, **zaintzak eskaintzen dituen taldea** osatzen dute bereziki.

II. Arloa kopurutan

2011n 41 kexa berri jaso ziren adineko pertsonen esparruan, aurreko urtean bideratutakoak baino %37 gehiago. Kexak bideratzeko lan hori Jarduera Planari buruzko kapitulu honetako IV. atalean azaltzen ditugun jarduerekin osatzen da.

III. Araudi- eta gizarte-testuingurua. Arartekoaren balorazioa

III.1. Zahartze aktiboa

Joan den urtean hizpide izan genuen politika publikoak sortzerakoan gure administrazioek kontuan hartu beharreko funtsezko ikusmolde eta paradigma hori. Ikusmolde horren oinarria

adineko pertsonen giza eskubideak eta independentzia, partaidetza, duintasun, laguntza zein autoerrealizazio printzipioak onartzea da. Helburu nagusia zera da, pertsona orok bere ongizate fisikoaren, sozialaren eta psikoafektiboaren potentziala bizitza osoan zehar gauzatea eta gizartean parte hartzea bere premiak, nahiak eta gaitasunak aintzat hartuta, behar duenean babes, segurtasuna eta behar bezalako zaintza jasotzen dituelarik. Hori lortzeko programa eta proiektu interesgarriak ekarri ditu, besteak beste, OMEren *Zahartzea eta Bizitza-zikloa* programa eta *Adinekoentzako egokiak diren hiri globalak* proiektua. Modu aktiboan zahartzeak lan-merkatuan jarraitzeko eta norberaren esperientzia partekatzeo aukera ematen du hala nahi izanez gero, eta baita gizartean eginkizun aktiboa izaten jarraitzeko eta bizitza ahalik eta osasuntsuen eta pozen bizitzeko aukera ere.

2011ko azaroan Osasun, Gizarte Politika eta Berdintasun Ministerioak *Zahartze Aktiboaren Liburu Zuria* argitaratu zuen; ezbairik gabe, agiri horrek adineko pertsonen bizi-kalitatea hobetzeko politikak gidatuko ditu, eta adineko pertsonen partaidetza, babes juridikoa, osasuna, hezkuntza, komunikabideetako irudia, ingurunea eta bestelakoak biltzen dituen gaitzerrenda zabala zein gai horiek hobetzeko proposamenak lantzeko tresna izango da.

EAEn, aurren, Eusko Jaurlaritzaren Enplegu eta Gizarte Gaietako Sailak *Zahartzen ari direnen ongizatean eta tratu onean aurrera egiteko ehun proposamen: Ekintza Plan baterako oinarriak* agiria argitaratu du.

Proposamen horietako asko zahartze aktiboari, menpeko pertsonen arreta koordinatu eta hobetzeari zein adineko pertsonak ongi tratatzea sustatzeari buruzkoak dira. Espero dugu neurri horietako asko presazkoak izateak eta datorren 2012 urtea *Zahartze Aktiboaren eta Belaunaldi arteko Elkartasunaren aldeko Europako urtea* izendatu izanak gogoetatik haraindi joatera eta emaitza nabarmenak lortzera bultzatuko dituela gure administrazioak.

III.2. Adineko pertsonen oinarrizko eskubideak babestea

Joan den urtean azpimarratu egin genuen adineko pertsonen kontrako **tratu txarrak** prebenitu eta antzemango dituzten zein mota horretako egoeren aurrean esku-hartze eta babes egokiak bermatuko dituzten neurriak bultzatzeko premia.

Pertsona nagusien bizitzaren, segurtasun ekonomikoaren, segurtasun fisikoaren zein askatasunaren kontrako edo beren pertsonalitatearen garapenari oztopo larriak jartzen dizkien ekintza edo utzikeria oro adineko pertsonen kontrako tratu txartzat ulertzen da, eta esan daiteke gure garaiko gizartearen gaitzik handienetako bat dela.

Halaber, Enplegu eta Gizarte Gaietako Sailak 2011n argitaratutako *Euskal Autonomia Erki-degoko adinekoen aurkako tratu txarren prebalentziari buruzko azterlanak* azalduetako datuen arabera, litekeena gure erkidegoan 60 urtetik gorako 13.249 pertsona tratu txarrak pairatzen egotea. Adineko pertsonak gehien sufritzen duten tratu txarra psikologikoa izaten da, eta ondoren utzikeria.

Aurten, Eusko Jaurlaritzako Enplegu eta Gizarte Gaietako Sailak adineko pertsonen kontrako tratu txarrak prebenitzeko eta agerian jartzeko kanpaina jarri du abian markesinetan kartelak jarrita eta irratian zein telebistan iragarkiak jarrita. “Ez horrelakorik onartu” lelopean kanpainak aurpegia eta ahotza jartzen die biktimei, eta gainera, gizarteak onargarritzat jo izan dituen zenbait egoera ere salatzen ditu: adinekoak infantilizatzea, beren erabakiak hartzen ez uztea, beren autoestimuari kalte egitea, eta abar.

Gure ustez, adinekoen kontrako tratu txarren aurkako borrokan oso baliagarria den ekimena da.

Kanpainaren baitan doako telefono bat ere jarri da abian (900855001), eta bertan 24 orduko arreta emango zaie bai biktima posibleei, baita tratu txarren edozein kasu edo susmo salatu nahi dutenei ere.

Zuzenean tratu txarrak salatzeko izan ez arren antzeko gaiei buruzkoak diren kexak bideratzerakoan egiaztatu ahal izan dugunez, telefono bidez ematen den arretaren zereginik behinena interesdunak kasu bakoitzean egokien diren zerbitzuetara edo bulegoetara bideratzea da. Gure ustez, zerbitzu hori erabil lezaketen pertsonak duten profila (larritasunak edo beldurak jotako adinekoak edo kasua salatzeko gizarte zerbitzuen bulegora joan nahi ez duten auzokideak eta lagunak) eta zerbitzu horrek ematen duen anonimotasuna kontuan hartuta, komenigarria litzateke ematen den arreta berrikustea kasuetan inplikazio handiagoa lortu eta informazioa dagokien zerbitzu eta bulegoei helarazteko orduan paper aktiboa bete ahal izateko.

Eusko Jaurlaritzako Enplegu eta Gizarte Gaietako Sailak makaltasun- edo mendekotasun-egoeran dauden adinekoen arreta emateko zentro eta zerbitzuetan esku-hartze profesionala gauzatzeko gida bat argitaratu du 2011n, “**Pertsonarengan oinarritutako arreta gerontologikoa**” hain zuzen.

Bertan proposatzen den arreta-eredua guztiz baliagarritzat jotzen du Arartekoaren erakunde honek, ereduak garrantzi berezia ematen baitio zerbitzuon erabiltzaile diren adineko pertsonen autodeterminazioari. Pertsona bakoitzean eta bere bizi-proiektuan oinarritzen dira arreta bera eta baita arreta horri lotutako antolakuntza eta prozesuak ere. Pertsona bakoitza izaki bakarra da, beraz, pertsonaren duintasuna, bere eskubideak eta bere lehentasunak errespetatzea eta ongizate pertsonala bilatzea hizpide dugun arreta-ereduaren funtsezko balioak dira, baita pertsonak narriadura kognitiboa badu ere.

Printzipio horiek aplikatu ahal izateko sentsibilizazioa eta prestakuntza ezinbestekoak dira; halaber, rol profesional berriak sortu behar dira, zenbait antolakuntza-sistema berrikusi behar dira eta ikuspuntu berri horrekin bat datozen esku-hartzeak diseinatu behar dira.

Gidak eredu inspiratzen duten ideiak eta baloreak aurkezten ditu, eta baita esku-hartzerako estrategiak eta horiek abian jartzeko lanabesak ere; gainera, eredutik urruntzea ekar dezaketen arrisku nagusiak (egunerokotasunaren ondoriozkoak, gehienetan) zeintzuk diren ere azaltzen du.

Arloko Jarduera Planari buruzko atalean arreta-zentroetan adineko pertsoneri aplikatzen zaizkien **lotura murriztailei** buruz arituko gara, izan ere, adineko pertsonen oinarritzko eskubi-deei eragin diezaiekeen errealitatea da.

III.3. *Autonomia pertsonala sustatzea eta menpekotasun egoera artatzea*

Mendetasun Egoerako Pertsonen Autonomia Pertsonala eta Arreta Sustatzeari buruzko [abenduaren 14ko 39/2006 Legea](#) (MAAL) eta [Gizarte Zerbitzuei buruzko abenduaren 5eko 12/2008 Legea](#) EAEn garatu eta ezartzerakoan 2011n gertatu diren berrikuntza nagusiak eta berrikuntza horien gaineko zenbait balorazio azalduko ditugu jarraian:

A.- 2011ko urtarrilaren 1ean mailarik larrienean (**I. gradua, 2. maila**) **sartu ziren** mendekotasun moderatua duten pertsonak, aipatutako legean jasotako prestazioen onuradun izan daitezten.

B.- Defizit publikoa zuzentzeko aurrekontuen, zergen eta finantzen arloan hartu beharreko **premiazko neuriei** buruzko [abenduaren 30eko 20/2011 Errege Dekretu-legearen](#) hamalaugarren xedapenak aldatu egiten du mendetasunagatiko prestazioak jasotzeko eskubi-dearen betearazpenari buruzko MAALaren lehenengo azken xedapeneko lehen atala, era honetan aldatu ere:

- 2012an I. graduako 2. mailari dagokion mendekotasuna aitortzen zaien pertsonak ez dute arretarik jasoko 2013ko urtarrilaren 1eraino (urtebeteko luzamendua).
- I. graduako 1. mailari dagokion mendekotasun moderatua aitortzen zaien pertsonak urte bete itxaron beharko dute, eta beren eskubidea 2014ko urtarrilaren 1etik aurrera beteko da.

III. eta II. graduetakoa mendekotasuna duten pertsonak (mendekotasun handia eta mendekotasun larria) ez dute aldaketarik jasango arretarako eskubidean, eta gauza bera gertatuko zaie I. graduako 2. mailako mendekotasun moderatua duten pertsoneri ere baldin eta 2012ko urtarrilaren 1a baino lehen baloratu badituzte.

Gure ustez honako hau atzerapauso tamalgarria da mendetasun egoerako pertsonen autonomia pertsonala eta arreta sustatzeari buruzko araudian, eta espero dugu euskal administrazio publikoek egoera hori konpondu egingo dutela babes gehigarria ezartzeko duten ahalmena baliatuta.

C.- [Otsailaren 11ko 175/2011 Errege Dekretuak](#) aldatu egiten du zerbitzuen babesaren **intentsitatea** eta prestazio ekonomikoen **zenbatekoa** zehazteko irizpideei eta **Gizarte Segurantzari eta zaintzailei** buruzko araudi zaharra. Aldaketa hori araudia moldatu eta I. gradua sartzeko egin da bereziki.

[Apirilaren 20ko 570/2011 Errege Dekretuaren](#) bidez Kontsumoko Prezioen Indizearen (KPI) ordez Ondorio Askotariko Errenta Adierazle Publikoa (**IPREM**) ezarri da Autonomiarako eta

Mendetasunari Laguntzeko Sistemako prestazio ekonomikoen zenbatekoa urtero eguneratzeko irizpide gisa.

D.- Balorazioari dagokionez, Mendetasun Egoerako Pertsonen Autonomia Pertsonala eta Arreta Sustatzeari buruzko abenduaren 14ko 39/2006 Legeak mendetasun-egoerarako ezarritako **balorazio-baremoa** onartzen duen [otsailaren 11ko 174/2011 Errege Dekretua](#) onetsi da eta 2012ko otsailaren 18an jarriko da indarrean, eta gainera, Osasun, Gizarte Politika eta Berdintasun Ministerioak Alzheimerreko edo bestelako demenziak dituzten pertsonen, itsuak diren zein ikusmen-urritasun larria duten pertsonen, gor-itsuak diren pertsonen nahiz buruko gaixotasun larriak dituzten pertsonen menpekotasun egoera araz baloratzeko orientazio-gidak argitaratu ditu.

E.- Prestakuntzari dagokionez, Mendetasun Egoeran dauden Pertsonen Arretarako teknikari titulua xedatzen duen eta horretarako gutxienezko irakaspenak finkatzen dituen [azaroaren 4ko 1593/2011 Errege Dekretua](#) onetsi da.

F.- Ezinduen Eskubideei buruzko Nazioarteko Hitzarmena araz moldatzen duen [abuztuaren 1eko 26/2011 Legearen](#) zortzigarren xedapen gehigarriak ezartzen duenez, etxebizitza sustatzeko politika ofizialen barruan, Estatuako Administrazio Orokorrek jabeen komunitateei zuzendutako laguntza-ildoak ezarriko ditu ezintasunak dituzten pertsonen eta adineko pertsonen bizi-kalitatea hobetzera zuzendutako jarduerak eta irisgarritasun-lanak egin ahal izateko.

Madrilgo Carlos III Unibertsitateko Giza Eskubideen aldeko Bartolomé de las Casas Institutuak **hitzarmen horrek MAALarengan duen eragina** aztertu du [CERMI- Ezindutako Pertsonen ordezkarien Espainiako Batzordeak](#) eskatuta egindako [azterlan](#) interesgarrian.

G.- Bi urte eta erdi igaro dira Gizarte Zerbitzuei buruzko abenduaren 5eko 12/2008 Legea EAEn indarrean jarri zenetik, eta aurten gauzatu da 40.3 artikuluan jasotako xedapena. Bertan Eusko Jaurlaritzari esleitu zitzaizkion **telelaguntza-zerbitzuaren** zuzkidura eta kudeaketa.

[Ekainaren 28ko 144/2011 dekretu](#) berriak zerbitzua arautzen du eta bakarrik bizi diren 75 urtetik gorako pertsona guztiei zuzentzen die, eta baita mendekotasun-egoera aitortu zaien zein mendekotasun-arriskua duten 65 urtetik gorako pertsonen ere. Pertsona bat mendekotasun-arriskuan egongo da mendekotasunaren balorazio-baremoa aplikatzerakoan gutxienez 23 puntu lortzen baditu I. graduako mendekotasuna dagoela onartzeko ezarritako gutxienezko 25 puntuetara iritsi gabe. Zerbitzuaren onuradun izan ahalko dute, baita ere, buruko gaixotasunen bat zein ezintasun intelektuala, fisikoa edo sentsoriala duten mendeko pertsonen.

Ebazpena jakinarazteko epea bi hilabetekoa izango da, eskaria Gizarte Zerbitzuez arduratzen den Eusko Jaurlaritzaren Zuzendaritzan jasotzen denetik zenbatuta, eta telelaguntza-ekipoa instalatzeko epea, aldiz, 15 egun naturalekoa izango da jakinarazpena jasotzen denetik zenbatuta.

Presazko prozedura bat ere jarri da abian, eta bertan epeak laburragoak dira: hilabete eta 3 lanegun, hurrenez hurren.

Segurtasun juridikoa bermatze aldera, komenigarria litzateke gogoeta egitea, epeak administratuak eskabidea aurkezten duen egunetik aurrera zenbatu beharrean eskabide hori organo jakin batera iristen denetik aurrera zenbatzea komeni den jakiteko, izan ere, orain arteko metodoak zerikusi handiagoa du Herri Administrazioen Araubide Juridikoari eta Administrazio Prozedura Erkideari (HAAJ eta APE) buruzko [azaroaren 26ko 30/1992 Legean](#) gaiari buruz jasotako preskripzioekin, nahiz eta araudi horrek isiltasunari ematen dion izaera positiboa izan.

Enplegu eta Gizarte Gaietako sailburuaren [2011ko ekainaren 30eko Aginduak](#) zerbitzu horren prezio publikoa hilean 4 eurokoa dela zehazten du, aplikatu daitezkeen salbuespenak xedatzen ditu eta diru-sarrerak kalkulatzeko ditu.

H.- Arabako Foru Aldundiak mendekotasun moderatua (I. gradua, 2. maila) duten pertsonen familia barruko zainketetarako laguntza ekonomikoa arautzen duen araudia (**FBZLE**) onetsi du [martxoaren 22ko 20/2011 Foru Dekretuaren](#) bidez. Horren bidez mendekotasun hori aitortzen zaienek FBZLE jaso ahal izateko bete beharko dituzten baldintza berriak ezarri dira.

I.- Abenduaren 9an **Bizkaiko Foru Aldundiak** **FBZLE** arautzen duen eta aurreko araudia indargabetzen duen dekretu berria argitaratu du. [Azaroaren 29ko 179/2011 dekretua](#) 2012ko urtarrilaren 1ean jarriko da indarrean.

Labur-labur azpimarratuko ditugu bertan jasota dauden eta erakunde honek aurrean argitaratutako [EAEn norberaren autonomia sustatzeko eta mendetasunari arreta emateko legearen aplikazioa](#) izeneko txosten berezian egindako gomendioak betetzea ekarriko duten zenbait berrikuntza:

- FBZLEk zerbitzu-mota jakin batekin duen bateragarritasun-erregimena zabaltea.
- Onuraduna adingabea den kasuetan, alde aurretik estatuan bizi beharreko gutxieneko epea bete beharrik ez izatea.
- Zaintzaileari eskatzen zaion ahaidetasun-eskakizunari lotutako zenbait alderdi malgutzea (harrera-kasuak; erlijio-ordenetakoak diren mendeko pertsonak; 10 urte-tik gorako harremana eta elkarbizitza).
- Prozedura guztiei entzunaldiaren izapidea aplikatzea.

Bestalde, Dekretuak garrantzi handiko beste gai batzuk ere aipatzen ditu, eta uste dugu gai horiek eragin nabarmena izango dutela, beraz, datorren urtean zehar baloratu egin beharko da eragin hori:

- Areagotu egingo dira mendekotasun-egoeran dagoen pertsonak FBZLE jaso ahal izateko bete beharreko baldintzak eta zaintzaile ez profesional izateko bete beharrekoak.

- Elkarren segidan txandakatzen diren zaintzaileen kasuetarako araudia ezarriko da.
- Urteko diru-sarrera mailaren arabera murrizketa-koefiziente bat aplikatuko da laguntza ekonomikoaren zenbatekoa zehazteko.
- Ordainketa kautelaz etetea edo laguntza jasotzeko eskubidea aldi baterako etetea bezalako behin-behineko neurriak ezarriko dira.
- Laguntza jasotzeko eskubidea galtzeko zio berriak.
- Onuraduna hil delako sortu baina kobratu ez diren hilekoen ordainketari buruzko araudia ezarriko da.
- Zaintzaren kalitatearen jarraipena egiteko neurri berriak.

J.- Gipuzkoako Foru Aldundiak Mendekoak artatzeko sistemetako laguntza ekonomikoak eta bestelako banakako esleipen ekonomikorako formulak: nazioarteko panorama konparatiboa izeneko azterlana argitaratu du. Mendekoen artapenaren esparruan ematen diren laguntza ekonomikoak kontrolatzeko, ikuskatzeko eta horien kalitatea bermatzeko neurriak hobetzeko hainbat proposamen jasotzen dira bertan.

Bestalde, lurralde historikoan zerbitzu onaren paradigma izan den arren, Aldundiak **taxi bono** zerbitzua kendu du urte amaieran (2012ko urtarrilaren 1etik aurrera izango ditu ondoreak). Egiteko garrantzitsua betetzen zuen bereziki zaugarria den talde baten mesedetan: mugikortasun-arazo larriak dituzten eta garraio kolektiboa erabiltzeko zailtasun handiak dituzten pertsonak; sakabanatutako baserrialdeetan bizi diren adineko pertsonak eta pertsona ezinduak; beren ohiko eremutik kanpo daudenean garraio arrunta erabiltzeko arazoa duten ikusmen arazo larriak dituzten pertsonak, eta ikusmen arazoak ez ezik entzumen arazoak ere badituzten pertsonak.

Aurki administrazioaren kabuz gaiaren inguruko espedientea zabaltzeko proposamena luzatu nahi du erakunde honek.

IV. Jarduera-plana

IV.1. 2011n arlo horretan egindako lanaren zati handi bat *EAE n norberaren autonomia sustatzeko eta mendetasunari arreta emateko legearen aplikazioa* izeneko **txosten berezia** amaitzeko izan da. **Txosten honetako V. kapituluko 1.3 atalean** (txosten bereziei buruzko atala) azterlanari buruzko laburpen txikia egiten da. Ekainaren 28an txostena Eusko Legebiltzarreko lehendakariari helarazi zitzaion, eta azaroaren 2an, aldiz, Eusko Legebiltzarreko Giza Eskubideen eta Herritarren Eskaeren Batzordearen aurrean **aurkeztu** zen.

Txostenean jasotakoaren arabera, mendekotasuna bizitzako fase guztietan eman daiteke, hasi haurtzaroan eta zahartzarora arte, baina azken etapa horretan ematen da gehienbat. Horrenbestez, Euskal Autonomia Erkidegoan (EAE) aitortutako mendekotasun-kasu guztien **%80** inguru **65 urtetik gorako** pertsonak izaten dira; are gehiago, aitortutako %50 eta %60 bitartean 80 urtetik gorako pertsonak dira. Gauzak horrela, txosten berezi honek garrantzi handia du erakunde honek adineko pertsonen inguruan egiten duen lanari dagokionez.

IV.2. EAEn norberaren autonomia sustatzeko eta mendetasunari arreta emateko legearen aplikazioa izeneko txosten bereziaren segimendua

Txosten berezian jasotako datuak aurreko urteetakoak izan dira (2007, 2008, 2009 eta 2010). Aurten 2011ko datuei buruzko informazioa eskatzerakoan egin dugun eskaria ez da horren sakona izan.

Txosten berezian behin eta berriro azpimarratu genuen legez, oraindik ere arazoak ditugu mendetasuna artatzeko eta autonomia pertsonala sustatzeko arloan azterketa kuantitatibo fidagarria egin ahal izateko. Horrexegatik gomendatu genuen txosten horretanaldi oro indarrean dagoen informaziorako sistema integratua sortzeko urratsak eman behar zirela.

Eskuragarri ditugun iturri ezberdinek –IMSERSOren menpeko Autonomiarako eta Mendetasunari Laguntzeko Sistemaren informazio-sistema (AMLSIS), Eusko Jaurlaritzaren Enplegu eta Gizarte Gaietako Saila, Arabako Foru Aldundia, Bizkaiko Foru Aldundia eta Gipuzkoako Foru Aldundia– eman dizkiguten datuak ez datoz bat. Horrek berriz ere zehaztasunik ez edukitzera garamatza, eta ondorioz, kasu bakoitzean fidagarrien gerta daitezkeen datuak erabili behar ditugu edo, bestela, iturri bakoitzak ematen dien tratamendua kontuan hartuta gai honen inguruan gertatzen den bilakaerari buruzko ondorioak ateratzen lagunduko digutenak.

IV.2.1. Foru Aldundiek 2007ko urtarrilaren 1etik 2011ko azaroaren 1era bitartean emandako datuen arabera, EAEn guztira **158.870 eskari** jaso dira **123.008 eskatzailer**en mendetasun-egoera aitortzeko. Hona hemen datu horien lurraldekako banaketa:

Mendetasun-egoera aitortzeko eskariak (2007-01-01etik 2011-11-01era)		
Araba	Bizkaia	Gipuzkoa
19.771	69.806	69.293
GUZTIRA: 158.870		

Iturria: Arabako, Bizkaiko eta Gipuzkoako Foru Aldundiak.

Mendetasun-egoera aitortzeko eskariak egin dituzten pertsonak (2007-01-01etik 2011-11-01era)		
Araba	Bizkaia	Gipuzkoa
19.082	57.534	46.392
GUZTIRA: 123.008		

Iturria: Arabako, Bizkaiko eta Gipuzkoako Foru Aldundiak.

Hona hemen kasu bakoitza baloratu ondoren mendetasun-egoera bakoitzari ematen zaion sailkapena (0 graduan sartzen dira autonomotzat jotzen diren pertsonak).

2011-11-01a bitartean baloratutako pertsonak									
	ARABA			BIZKAIA			GIPUZKOA		
	gizonak	emakumeak	GUZTIRA	gizonak	emakumeak	GUZTIRA	gizonak	emakumeak	GUZTIRA
0 GRADUA	1.226	2.000	3.226	3.241	5.873	9.114	2.451	3.580	6.031
1 GRADUA	1.208	1.748	2.956	4.601	8.276	12.877	2.928	4.803	7.731
2 GRADUA	1.730	2.457	4.187	4.996	8.300	13.296	3.384	5.717	9.101
3 GRADUA	1.180	2.332	3.512	5.789	11.568	17.357	2.782	5.976	8.758
GUZTIRA	5.344	8.537	13.881	18.627	34.017	52.644	11.545	20.076	31.621

Iturria: Arabako, Bizkaiko eta Gipuzkoako Foru Aldundiak.

Gauzak horrela, 2011ko azaroaren 1ean **79.775 pertsona daude, ofizialki, mendetasun-egoeran**, aurreko urtean baino 2.423 gehiago. Hori euskal biztanleriaren %3,65 da.

Lurraldeka, Bizkaian batzen dira mendetasun-egoera aitortua duten pertsonen %54,56, Gipuzkoan %32,08 eta Araban %13,36. Lurralde bakoitzeko biztanleriarekiko konparaketa eginez gero, Bizkaian mendetasun-egoera aitortu zaien pertsonen tasa 1.000 biztanletik 37,66koa da. Tasa hori 36,06koa da Gipuzkoan eta 33,38koa Araban.

Mendetasun-egoeran dauden pertsonen sexukako banaketari dagokionez, EAE osoan **gehiengoa emakumeak** dira, izan ere, mendetasun-egoera aitortu zaien pertsonen %64,15 **emakumeak** dira.

Mendeko biztanleriaren mailaketari dagokionez, nabarmendu behar dugu **%37,14 mendeko handiak** (III. gradua) direla, %33,32k mendekotasun larria (II. gradua) dutela, eta gainerako %29,54ak mendekotasun moderatua (I. gradua) duela.

Mailaketa eta sexua biak kontuan hartuz gero, ondoriozta daiteke **emakumeen** taldean mendeko handien –egoerarik **larriena**– ehunekoak gizonen taldekoa gainditzen duela lau puntu baino gehiagoan.

IV.2.2. IMSERSOK eta Eusko Jaurlaritzaren Enplegu eta Gizarte Gaietako Sailak eman-dako datuei esker 2010 urtearekiko egon den bilakaerari buruzko zenbait ondorio atera daitezke.

	Espedienteak	Irizpenak*	Prestazioak jasotzeko eskubidedun pertsonak	Onuradunak (prestazioak esleituta dizutenak)	Esleitutako prestazioak	Onuradun bakoitzaren prestazioen ratioa
Araba	10.741	10.067	8.507	7.019	9.034	1,29
Bizkaia	39.929	37.888	22.606	18.296	20.164	1,10
Gipuzkoa	31.431	30.872	20.420	18.161	22.492	1,24
EAEen GUZTIRA	82.101	78.827	51.533	43.476	51.690	1,19

Iturria: AMLSIS eta Eusko Jaurlaritzako Enplegu eta Gizarte Gaietako Saila.

* Administrazioak eskatzailearen mendekotasunaren balorazioaren gainean emandako irizpena, hura autonomotzat jotzen duena edo, bestela, bere mendekotasunaren gradua eta maila zehazten dituen.

Areagotu egin da **beste prestazioen bat jasotzen duten eta prestazio honetarako eskubidea duten pertsonen** ehunekoa. 2010ean portzentajea %80,99koa zen, eta 2011n, aldiz, %84,37koa izan da. Beste hitz batzuek esateko, prestazioa jasotzeko eskubidea eduki eta arreta itxaroten ari diren pertsonen portzentajea %19,01etik %15,63ra jaitsi da.

Bizkaiari hazi egin da **1.000 biztanleko izapidetutako espedienteen** kopurua (%32,77 2010ean eta %34,55 2011n), Araban murriztu egin da (%37,48 izatetik %33,65 izatera), eta Gipuzkoan mantendu egin da; azken lurralde horrek, bere biztanleriarekiko proportzioan, lan-bolumenik handiena erregistratzen jarraitzen du.

Oro har, **ebazpen-maila** (irizpenen eta espediente-kopuruaren arteko proportzioa) **hobetu egin da**. Gauzak horrela, irizpenen tasa, hasitako espedienteekin alderatuta, %92,40koa izan zen 2010ean eta %96,01ekoa 2011n.

Aurreko urtearekin alderatuta, **hazi egin da** 1.000 biztanleko **prestazioa hartzeko eskubidea duten pertsonen tasa**. Gipuzkoan eta Bizkaiari antzeko hazkundea erregistratu da, bietan ere Araban baino handiagoa. Tasarik altuena Gipuzkoak du oraindik ere.

EAE osoan **onuradun bakoitzagatik prestazioen ratioa ere hobetu da** (1,15 2010ean eta 1,19 2011n). Lurraldeka, Gipuzkoak 7 hamarreneko hazkundea izan du, Bizkaiak 5ekoa eta Arabak 6 hamarreneko beherakada izan du. Hala ere, azken lurralde horrek du ratoririk onena.

IV.2.3. Prestazio-motari eta horien banaketari dagokienez, jasotako datuekin ezinezkoa da ustiapen egokirik edo erreferentzia sistematikorik aurkeztea. Beraz, balioespenak erabili beharko ditugula argi utzita, honakoa aipatuko dugu:

- Familia barruko zainketak (FBZLE) nagusitzen dira: prestazioen %47 inguru dira. Gainera, portzentaje hori aurreko urtean erregistratutakoa (% 43 inguru) baino handiagoa da.

- Etxeko arretak prestazioen %16 inguru hartzen du. Proporzio hori aurreko urtekoa (% 20) baino nabarmen txikiagoa da.
- Telelaguntzak %12 inguru hartzen du. Bi puntu inguru hazi da aurreko urtearekin alderatuta.
- Eguneko zentroetako arretaren eta etxean hartzen den arretaren (ELZ) portzentajeak antzekoak dira, biak ere %11 inguru. 2010ean portzentajeak antzekoak izan ziren.
- Zerbitzuari loturiko prestazio ekonomikoa %2 baino gehiago da (2010eko balioa baino zertxobait altuagoa).
- Arreta pertsonalerako prestazio ekonomikoa %1 baino gehixeago da (hau da, joan den urtean baino gutxiago), eta oso eragin txikia du Bizkaian eta Araban.

IV.3. Joan den urriaren 1ean, Adinekoen Nazioarteko Eguna zela-eta, erakunde honek prentsan argitaratzeko **iritzi-artikulu** bat prestatu zuen adinekoen inguruan dauden estereotipoak gainditzen laguntzeko asmoz. Artikuluak administrazio publikoek zahartze aktiboari lotutako ekimenetan lan egiten jarraitzeak duen garrantzia azpimarratzen zuen.

IV.4. Aurtan **Cuidados Dignos Fundazioarekin** batu gara, fundazio horrek egoitzetan bizi diren adinekoekin **lotura murriztaileak erabiltzeko praktikak** baztertzeko prestakuntza eta sentsibilizazioa ematera zuzendutako lan interesgarria garatzen baitu. Fundazioko lehendakariak jakinarazi digunez, eskuragarri dituzten datuen arabera, Estatuan adineko pertsonentzako egoitzetan bizi diren pertsonen %17,5 eta %23 bitartean nolabaiteko lotura murriztaileren bat (fisikoa edo farmakologikoa) edukitzera behartuta dago, eta gure ustez portzentaje hori altuegia da.

Fundazioak **Libera-Ger Araua** sortu du zentroetako profesionalei loturen erabilera erabat mugatzen duen lan-metodologia eskaini ahal izateko. Metodologia hori hainbat alderdiren hobekuntzan oinarrituta dago, besteak beste: erabiltzaileen osasuna, senitartekoen poztasuna, zentroaren irudia, langileen motibazioa eta gogobetetasuna eta ematen den zerbitzuaren kalitatea. Gainera, metodo hori ezartzeak ez du kostu gehigarririk eskatzen, helburuarekiko eta lanarekiko konpromiso sakona baizik. Ahalik eta zentro gehien sentsibilizatzea eta "lan egiteko beste modu bat" zilegi dela erakustea du xede.

Fundazio horretan uste dute enpresako kulturaren kontua dela eta loturak deuseztatzeko helburua lortu nahi bada ezinbestekoa dela kultura hori, kudeaketa-sistema eta prozesuak aldatzea. Horrek pertsonarengan zentratutako arretan oinarrituta lan egitea eskatzen du (bizitza-historia eta historia klinikoa banan-banan baloratzea; familiarekin lan egitea; ohea lurrean jartzea, aldakak eta sorbaldak babestea, sentsoreak, eskumuturrekoak eta aulki baxuak ezartzea bezalako bitartekoak erabiltzea; zaintza areagotzea; arrisku-uneak antzematea eta une horietarako errutinak aldatzea; tolerantzia lantzea; emozioak artatzea; eta abar).

Fundazioak, Aragoiko Justiciarekin batera, **loturen erabilera egokiari buruzko gida** eta horiek ez erabiltzeko ordezkotza aukeren gida prestatu du (gizarte- eta osasun-arloko profesionalentzat eta mendeko pertsonen senitartekoentzat).

Erakunde honek *EAEn pertsona nagusiei emandako arretari* buruz 2004an argitaratu zuen txosten berezian eman zituen gomendioekin bat dator filosofia hori.

Gure ustez, ezinbestekoa da pertsona horien oinarrizko eskubideak eta beren duintasunarekiko errespetua sustatzen dituzten zaintza-metodo berriak ikertzea, sortzea eta zabaltzea, eta printzipio horiek gure inguruan zaintza eskaintzen duten erakundeetan sartzen joatea.

IV.5. Aurten Arartekoak Euskal Herriko Unibertsitateko *Adinekoen gizarte-partaidetza gizarteko erronka handien aurrean udako ikastaroan* parte hartu du *Administrazioak eta gizarte zibilak erronkei emandako erantzunak* hitzaldia emanda.

IV.6. Joan den urteko txostenean adierazi genuen abenduan amaitu zela Gasteizko Ariznabarra egoitzan egondako **lan-greba** luzea (zentroak foru-titulartasuna zuen, baina kudeaketa pribatua zen). Egoitza kudeatzen zuen erakundea aldatu eta lan-hitzarmen berria sinatu zen. Denbora bat igaro ondoren, zentrorra bisita egin dugu aurten segimendua egite aldera, eta ikusi ahal izan dugu normaltasun-egoera dela nagusi bertan.

V. Kexa-espedienteen analisisia

V.1. Adineko pertsonen oinarrizko eskubideak babestea

V.1.1. Adineko emakume batek jakinarazi zigun hauteskunde orokorretan **botoa** emateko eskubidea urratu nahi ziotela. Pertsona hori epai judicial bidez ezgaituta zegoen eta, hain zuzen, epai horrek eskubide hori kentzen zion buruko gaitzak zituelako. Espediente horri buruzko ondorioak *burutik gaixo dauden pertsoneri buruzko kapituluaren III.7 atalean* jasotzen dira.

V.1.2. Kexa bi bideratu genituen, aurten senitartekoen **tratu txarra** jaso zezaketen adinekoen kasuak helarazi dizkigute. Halakoetan, pertsonen oinarrizko eskubideak urratzen zirelakoan, udal gizarte zerbitzuak jakinaren gainean jarri ditugu kasuok baloratu eta esku har zezaten. Gizarte zerbitzuek abian jarri dituzte jarduera egokiak.

V.1.3. Adinekoentzako egoitza batean zegoen adineko pertsona tutelatu baten semeari ez zioten ama bisitatzeko uzten. Litekeena da neurri zorrotz horrek bien **familia-intimitaterako** eskubidea eta **familia babesteko** eskubidea urratzea. Tutoretza Erakundeak emandako informazioaren arabera, semeak zenbait gatazka izan zituen zentroko langileekin, eta beraz, arazo larriagorik ekidite aldera, zuzendaritzak erabaki hori hartu zuen daukan ahalmena baliatuta.

Bizkaiko Tutoretza Erakundeak Arartekoaren erakunde honi jakinarazi dionez, bere garai hartutako neurria oso neketsua gertatzen zitzaion ama-semeei, beraz, egoitzarekin bitarteko

lanak egiteko prest zegoen bisitak berriz hasteko eskatu eta gomendatzeko. Adineko emakumearen semeari jakinarazi genion zentroko arauak zehatz-mehatz betetzeko konpromiso irmoa izan behar zuela. Ezinbestekoa izango zen elkarrenganako errespetuan, tolerantzian eta laguntzan oinarritutako jokabidea erakustea, eta horrek, ezbairik gabe, onurak ekarriko zizkion amari, berari eta egunero egoitzan bizi diren pertsona guztien arteko giroari.

Adineko pertsonentzako etxeko gizarte zerbitzuei buruzko martxoaren 10eko 41/1998 Dekretuaren 6. artikulua eta Euskal Autonomia Erkidegoko gizarte zerbitzuen erabiltzaileen eta profesionalen eskubide eta betebeharren gutuna eta iradokizunen eta kexen araubidea onetsi zituen apirilaren 6ko 64/2004 Dekretuak (15-20 artikulua) **erabiltzaileek eta beren laguntzaileek derrigor bete beharreko zenbait betekizun** xedatzen dituzte; betebeharroriek etxeko gizarte zerbitzuaren antolakuntza eta funtzionamendua arautzen dituzten arauak betetzearekin zerikusia dute, eta elkarbizitzari zor zaion errespetua gordetzen dute.

Bizkaiko Foru Aldundiaren Tutoretza Erakundeak lehenengo bisitetan laguntza eskainiaz izandako jarduera eredugarria izan da.

V.2. Etxeko arreta: telelaguntza, etxeko laguntza zerbitzua, laguntzarako produktuak, familia barruko zainketetarako diru-laguntzak, eta zaintzaileentzako laguntza

Eusko Jaurlaritzak **60 urtetik gorako pertsonak EAEn dituzten bizi-baldintzei** buruz egin berri duen azterlanak gure administrazioek ongi ezagutzen zuten errealitatea berretsi du: mendekotasunari aurre egiteko bizitzeko moduari eta baliabideei buruzko lehentasun argiak ditu jendeak: ohiko bizilekuan gelditzea eta artapen-prozesuan inplikaturako agente guztien laguntza jasotzea (familiak eta zerbitzu publiko zein pribatuak).

Adineko pertsona bere etxean mantentzea ahalbidetzen duten zerbitzuen inguruan jasotako kexen gorakada eta horien emaitzak ikusita, gure administrazioek arreta berezia jarri beharko lukete zerbitzu horiek egokiro funtzionatzen dutela egiaztatzeko eta horiek lortu ahal izateko baldintzak malguagoak direla egiaztatzeko.

V.2.1. Telelaguntza zerbitzuari dagokionez, urteko lehen zatian jasotako kexak (denak ere Araban erregistratu ziren) bi gairi buruzkoak ziren batez ere:

- Atzeratuta esleitzea. Kasu horietan, administrazioari kaltetutako pertsonak adinekoak zirela eta makal zeudela jakinarazi ondoren, arazoa konpontzen zuten zerbitzua aktibatuta.
- I. graduako 1. mailako mendekotasuna duten pertsonen eskariari ezezkoa eman zien Aldundiak, mailaketa hori ez datorrelako MAALen jasotako kronogramarekin bat; eta Gasteizko Udalak ere ezezkoa eman zien mendeko pertsonak izateagatik (hau da, autonomoak ez izateagatik). Honako gai hau eta erakunde honen iritzia joan den urteko ohiko txostenean jaso ziren, eta baita ekainean argitaratutako autonomia pertsonalari eta mendekotasunari buruzko txosten berezian ere.

Arauketa-dekretu berria indarrean jarri aurretik ustezko arreta gabezia kasu bat eman zen, eta orduko hartan Foru Aldundiak argudiatu zuen Eusko Jaurlaritzari zegokiola zerbitzua kudeatzea. Kasu hori konpontzeko Eusko Jaurlaritzak aktibatu egin zuen eskatutako zerbitzua, erakunde honek premiazko prozedura bidez esleitu behar zela jakinarazi ondoren.

EAEko telelaguntza zerbitzua arautzen duen ekainaren 28ko 144/2011 Dekretua indarrean jarri zenetik konpondu egin dira I. graduako 1. mailan sartzen diren mendekotasun moderatundun pertsonei zerbitzua esleitzerakoan sortzen ziren arazoak, izan ere, gure ustez, zerbitzua areagotu egin zen aurreko atalean azaldu dugun gisan.

Urteko bigarren zatian kexa-mota aldatu egin zen, eta Eusko Jaurlaritzari zuzenduak izaten ziren. Gai ezberdinei buruzkoak ziren, hona hemen horietako bi:

- Bizkaiko Foru Aldundiak onuradunen etxeetako giltzak gordetzen zituen, baina zerbitzua Eusko Jaurlaritzaren eskuetara igarotzean hori egiteari utzi zitzaion, eta horrek atzerakuntzak ekar ditzake pertsonak artatzeko orduan, izan ere, sartzeko sarraila behartu beharko dute edo balkoitik sartu (aukera hori bideratzen ari dira).
- Onuradun bat hiltzerakoan zerbitzua kentzen da, eta harekin bizi zirenei (onuradun izan ez arren, osasun arazodun adineko pertsonak) ez zaie zerbitzuaren titulartasuna aldatu eta hura erabiltzen jarraitzeko aukerarik ematen. Gutxienez hilabeteko epea balute aldatetako jakinarazteko, ez lukete horrenbeste itxaron beharko zerbitzua berriro abian jarri arte.

Guk esku hartu ondoren, premiazko prozeduraz bideratu eta aktibatu zen hildako onuradunekin bizi zirentzako zerbitzua.

Jakin dugunez, gainera, hobekuntzak egin dira eta jarduera-protokolo bat onartu da halako kasuetarako.

V.2.2. Etxeko laguntza zerbitzuari buruzko kexak Arabako Foru Aldundiaren jarduerari buruzkoak dira, eta honako gaiei buruzkoak izaten dira:

- Etxeko laguntza zerbitzua jasotzen duten mendetasun-egoeran dauden pertsonei ez zaie Gasteizko Udalak pertsona autonomoentzat ematen duen Etxez-etxeko Janari Programa sartzen jasotzen duten zerbitzuan.
- Zerbitzua esleitzerakoan atzerapenak egoten dira eta, beraz, interesduna baliabi-deak berriro esleitzeko zerrendan sartzen da (itxaro-zerrendan, alegia).

V.2.3. Familia barruko zainketetarako laguntza ekonomikoari (FBZLE) dagokionez, laguntza ordaintzeko ezarritako datarekin ados ez dauden edo laguntza behar ez den zenbait tekoan jaso izanagatik erreklamazioarekin ados ez dauden pertsonek jarritako hainbat kexa bideratzen ari gara.

Azken horien artean kexa bat nabarmendu dezakegu, izan ere, hura bideratzerakoan konuratu ginen interesdunaren mendekotasun-egoera aldatu egin zela ez jakinarazteagatik

eta Bizkaiko Foru Aldundiko Gizarte Ekintza Sailaren zerbitzu ezberdinen arteko informazio-truke informatikoa atzerapenez egin izanagatik, FBZLE ez zela bertan behera utzi une egokian. Ondorioz, FBZLEren behar baino hamar ordainketa gehiago egin zitzaizkien hiru pertsonari, eta azkenean zenbateko horiek erreklamatu egin ziren.

Menpekotzat hartzeko orduan edo prestazioa emateko orduan kontuan hartutako egoera nolabait aldatuz gero, diru-laguntzaren onuradunak aldaketa horren berri eman behar du gertatzen denetik zenbatzen hasita 30 eguneko epean. Hala ere, ezinbestekoa da informazio-truke informatikoetako atzerapen horiek albait azkarren konpontzea eta interesdunei behar ez bezala jasotako zenbatekoak itzultzeko ordainketak zatikatzeko erraztasunak ematea.

V.3. *Etxeko arreta*

V.3.1. Jaso ditugun hainbat kexatan jakinarazi digute adineko pertsonak orain arteko zentro pribatuan jarraitu Bizkaiko foru-sareko **hitzartutako plaza esleipenaren** bidez plaza publikorako eskaria onartu arren. Halako kasuetan horretarako ezarritako araudira jo dugu; bertan plaza esleitu ahal izateko kontuan hartu beharreko antzinatasunari lotutako zenbait irizpide eta hainbat baldintza tekniko ezartzen dira, eta zentro-aldaketa egiteko dauden itxaro-zerrendak kontuan hartu behar direla ere adierazten da.

Beste kasu batean, pertsona bat Donostiako Udalak adineko autonomoentzat dituen etxebizitzetako batean sartzeko itxaro-zerrendan zegoen. Pertsona horrek **konpartitu gabeko banako apartamentua** nahi zuen, apartamentu konpartituan bizi diren beste hainbat pertsonak bezalaxe. Logikoa denez, aurretik eskatuta zutenek lehentasuna dute sarera sartu berri den pertsonaren gainetik, eta halaxe xedatzen du gaiari buruzko Ordenantzak. Horrenbestez, nahi zuena lortzeko modurik egokiena apartamentu konpartituan sartu eta ondoren banakako batera pasatzeko eskatzea izango litzateke.

V.3.2. Bizkaiko foru-sareko egoitzetan dauden adinekoen senitartekoek igorritako hainbat kexa jaso ditugu, izan ere, **ez daude ezarritako prezio publikoarekin ados** altuegia dela uste baitute. Kasu horietan, gaiaz arduratzen den foru-sailari informazioa eskatu eta kasua aztertu ondoren, ez dugu irregulartasunik aurkitu, indarrean dagoen araudia aplikatuta ezarri baitira prezio horiek.

- Bizkaiko Foru Aldundiaren [otsailaren 24ko 30/2009 Foru Dekretua](#), egoitzen foru zerbitzu publikoan egonaldi iraunkorragatiko prezio publikoa aplikatzeari eta horretarako arauak ezartzeari buruzkoa.
- Bizkaiko Foru Aldundiaren urtarrilaren 27ko 8/2009 Foru Dekretua, menpeko adinekoentzako egoitza-plazen prezioa (egonaldi iraunkorra) 2009rako eguneratzen duena.

Prezio hori kalkulatzeko pertsonaren edo bizikidetzaren guztirako baliabide ekonomikoak eta egoitza-zerbitzuaren kostua (edo gehieneko prezio publikoa) baloratu behar

dira. Interesdunak 3.000 eurotik gorako ondare higigarri likidoa edo likidagarria badu (berea edo bizikidetz-unitatearena, per capita), eta halaxe zen aztertutako kasu guztietan, zerbitzuaren kostuaren (72,92 euro eguneko) %90 ordaindu behar du (65,63 euro eguneko) bere ondarea 3.000 eurora jaitsi arte. Une horretatik aurrera bere gastu-gaitasunaren arabera prezio publikoa ordaindu behar du hilean.

Bideratutako kasuetan irregulartasunik ez dagoen arren, kexetatik ondoriozta dezakegu bizkaitarrak ez daudela pozik hizpide dugun arloan lurralde batetik bestera ematen diren ezberdintasunekin (behin baino gehiagotan adierazi dugu desberdintasun horiek alde batera utzi behar direla), baina ondoriozta dezakegu, baita ere, ez direla ohartzen administrazioari zer-nolako kostua eragiten dion foru-plaza bakoitza mantentzeak eta ondarea dutenek beren buruak mantentzeko ekarpena egin behar dutela.

V.3.3. Pertsona batek erreklamazioa aurkeztu zuen Arabako Foru Aldundiaren aurrean, bere ustez senarrari **arreta eskasa** eman baitzioten egoitza batean eman zituen egunetan. Aldundiak ez zuela inolako irregulartasunik aurkitu jakinarazi zion igorritako erantzunean. Erreklamatzaila ez zen aburu berekoa, izan ere, azaldu zigunaren arabera, adinekoa zentroan sartu eta egun gutxira senitartekoek lesio bat zuela ikusi zuten, eta zentroko langileek jakinarazi zieten pare bat egun lehenago erori egin zelako gertatu zitzaiola.

Erakunde honek gertakaria aztertu zuenean zera egiaztatu ahal izan zuen: aipatutakoak baino erorketa gehiago egon ziren (hiru bat), familiak ez zuen gertatutakoaren berri jaso, egoiliarak ez zuen behar bezalako arretarik jaso, zentroko langileen artean koordinazioa falta zen eta gertakarien egiaztapena hobetu egin daiteke.

Litekeena da adineko pertsona zentrorra sartu zenean behar bezala baloratu ez izana eta horregatik beharrezko neurriak ezarri ez izana, baina begi bistakoa zen zentroak neurriak hartu behar zituela halako gertakaririk berriro jazo ez zedin.

V.3.4. Herritar baten ama **erori egin zen** Bizkaiko foru-sareko **egoitza** batean, eta bere haserrea helarazi zigun, izan ere, bere ustez zentroak arinkeriaz hartu zuen gertakaria eta, gainera, berak ezin izan zuenez amarekin osasun-zentrorra joan, kobratu egin zioten ama lagundu zuen zaintzailearen zerbitzu-kostua.

Lehenengo kontuari dagokionez, zentroko langileek adierazi zuten ez gertatzeko neurri guztiak hartu arren egoiliarak erori egin daitezkeela eta horrek larritasuna kentzen diola gertatutakoari. Jakinarazi ziguten, gainera, erreklamatzailaren amak ez zuela erorketen edo arrisku faktoreen aurrekaririk, eta horregatik ez zitzaiola eusteko elementurik jarri. Egoi deritzogu horri, izan ere, erakunde honen ustetan, murrizketa fisikoak jasaten dituzten adinekoek autonomia, duintasuna eta autoestimua galtzen dituzte, beraz, halako neurriak hartu aurretik irizpide objektibo eta egiaztatutako aplikatu behar dira, baimen informatua lortu behar da, medikuaren agindua jaso behar da eta pertsonaren eskubideak babestuko

dituzten zenbait berme errespetatu behar dira. Aurretik ezarritako gainerako neurri guztiek porrot egin dutela egiaztatu ondoren erabiltzeko azken balia bidetzat hartu behar dira mota horretako neurriak. Zentroko langileek jakinarazi ziguten emakumea erori ondoren behar bezalako euste-elementuak jarri zizkiotela.

Bigarren gaiari dagokionez, besteren laguntza behar duten adinekoentzako egoitzen foru sareko zentroen barne erregimeneko araudiaren eredia onesten duen Bizkaiko Foru Aldundiaren [abuztuaren 23ko 138/2006 Foru Dekretuaren](#) 8.1 artikulua azken paragrafoa, 8.3 artikulua eta 9.i) artikulua aztertu ondoren ondoriozta daiteke egoitza-zentroak ez duela aipatutako gastua bere gain hartu behar. Horrenbestez, zentzu hertsian, administrazioaren jarduera ezingo litzateke irregulartzat jo eta, beraz, ez litzateke egokia izango Arartekoak diru kopuru hori itzultzeko eskatzerik.

Hala ere, mota horretako kexak hartzeak Administrazioarekin harremanetan jarri eta kasu jakin honi buruz uste duguna helarazteko beta ematen digu, aukera paregabea baita arauaren egokitasuna neurtzeko, egoera bereziak aztertzeko duen gaitasuna ikusteko eta gure gizarte zerbitzuen erabiltzaileei ematen zaien arretan praktika onak mantentzeko duen birtualtasuna aztertzeko.

Horrenbestez, uste dugu egokia dela foru Administrazioari honako proposamena luzatzea: komenigarria litzateke araudia berrikustea, egoiliarak erori eta ospitalera presaz eraman behar direnetan (erorketa eurei zuzenean egotzi ezin bazaie) zentroak berak har ditzan bere gain joan-etorriaren eta laguntzaile-zerbitzuaren gastuak (beti ere senitartekoek behar bezala justifikatzen badute eurek ezin dutela joan).

VI. Administrazioaren kabuzko jarduerak

VI.1. Urte amaieran administrazioaren kabuzko jarduera bat hasi genuen osasun-arazo larriak dituzten eta oso nagusiak diren menpeko pertsona biren egoera dela-eta, izan ere, euren egoerak kezkatu egiten gintuen zaurgarriak zirelako (une batzuetan ez zuten etxebizitzarik) eta irailetik aurrera **babesgabe eta gizarte-arriskuan** egon zitezkeelako familia egoera txarrean zegoelako eta Arabako Foru Aldundiak arazoak izan zituelako beren espedientea bideratzerakoan.

Kasuaren premia eta ezagutzen genituen aurrekariak kontuan hartuta, aldundira jo genuen pertsona horiei berehala etxebizitza bermatuko zien presazko tramitazioa hastea ezinbestekotzat jotzen genuela adierazteko. Sailak laster asko jakinarazi zigun pertsona biak egoitza batean sartu dituztela eta beren kasua kudeatzen ari direla.

Honelako kasuek argi erakusten dute premiazko egoeretan izapideak azkartu egin behar direla, autonomia erkidego ezberdinen artean espedienteak trukatzekoan aurkitu diren arazoak gaudituz behar direla, eta foru-administrazioak egokiro erantzun behar diela premiazko udal-zerbitzuek egiten duten lanari eta ematen dituzten balorazioei.

VI.2. Menpeko pertsonak hartzen dituzten eguneko zentroak ixten direnean, hau da, **oporretan zaintzaileek** izaten dituzten arazoez arduratzeko espedientea zabaldu da aurten administrazioaren kabuz. Egoki ikusten dugu halako egoeretarako formulak sortzea: garai horretan etxeko laguntza-zerbitzua indartzea, aurretiaz onartzea aldi baterako egonaldia familia oporretan dagoen epealdirako, edo urte-sasoi horretan urtero egonaldia eskatzen duten interesdunei plazak gordetzea.

VII. Ondorioak

65 urtetik gorako pertsonak oso talde heterogeneoa osatzen dute, beren bizi-proiektua modu autonomoan garatzen duten pertsonak (% 80) zein mendekoak diren eta, beraz, arreta behar duten pertsonak (% 20) aurki baititzakegu bere baitan.

Ukaezina da adineko pertsonak gizarteari egiten dioten ekarpena, eta estereotipoak gorabehera, zaintza ematen duen taldea da.

Zahartze aktiboa lortzera bideratutako urratsak ematen jarraitzen dugu. Dagoeneko markatuta daude bultzatu beharko liratekeen neurriak (gutxienez plano teorikoan), beraz, gure administrazioek abian jarri behar dituzte.

Adineko pertsonak pairatzen dituzten tratu txarren errealitatea azaleratu ondoren, behar-beharrezkoak diren hainbat ekimen jarri dira abian, baina ez dira nahikoa gizartearen gaitz horri aurre egiteko.

Erakunde honen ustez, Eusko Jaurlaritzaren Enplegu eta Gizarte Gaietako Sailak bultzatzen duen eguneroko esku-hartzeen testuinguruan pertsonengan zentratutako arreta-eredua guztiz baliagarria da.

Murrizketa fisikoak jasaten dituzten adinekoek autonomia, duintasuna eta autoestimua galzten dituzte, eta horrek kasu horiek arautzera eta protokoloak ezartzera behartzen gaitu, murrizketa horiek azkenengo baliabide gisa baino erabil ez daitezela, beti ere behar bezala baloratutako kasuetan eta berme egokiak emanda.

EAEan aitortuta dauden mendekotasun-kasuen %80 65 urtetik gorako pertsonak dira, eta horregatik dute horrenbesteko eragina adineko pertsonengan estatuko, autonomietako eta foru aldundietako mendekotasun-araudiek.

Estatuan onartu berri diren aldaketek atzerapausoa ekarriko dute mendetasun egoerako pertsonen autonomia pertsonala eta arreta sustatzeari buruzko araudiaren ezarpenean, baina espero dugu euskal administrazio publikoek egoera hori konpondu egingo dutela babes gehigarria ezartzeko duen ahalmena baliatuta.

Horrenbeste itxaron ostean, Eusko Jaurlaritzak azkenik hartu du bere gain telelaguntza zerbitzua, eta horrek orain arte antzemandako hainbat arazo amaitzea ekarriko du, izan ere,

zerbitzua jaso ahal izateko eskakizunak malguagoak izango dira eta zerbitzua hobetzeko ahalegina ere egingo da.

Bizkaian familia barruko zainketarako laguntza arautzen duen dekretu berriak ekarriko dituen zenbait berrikuntzak EAEn MAAL aplikatzeari buruz Arartekoak 2011n argitaratu zuen txosten berezian jasotako zenbait gomendio betetzea ekarriko dute.

Urtean zehar bideratutako espedienteek erakutsi digute beharrezkoa dela pertsonak euren etxeetan bertan mantentzeko neurri guztiak (telelaguntza zerbitzua, etxez etxeko laguntza, laguntzarako produktuak, etxebizitza moldatzea, eguneko zentroak, aldi baterako eta asteburuetako egonaldiak egoitzetan eta eguneko zentroetan, taxi bono zerbitzua, laguntzaileentzako atsedenaldi eta laguntza programak...) indartzea, horixe baita adineko pertsona gehienek mendekotasuna bizitzeko gogokoen duten aukera.

Jasotako zenbait kexatan egoitzetako plazen prezio publikoa ez dela egokia adierazi digute, eta horren harira agerian geratu da, beste behin ere, desberdintasunak daudela foru aldundi bakoitzak adineko pertsonen egoitzetako plazei jartzen dizkieten prezio publikoen artean. Espero dugu EAEn Gizarte Zerbitzuen Legea garatzeko gai honen inguruan onartuko den legeak desoreka horiek zuzentzen lagunduko duela.

Oraindik ere zenbait gabezia daude egoitzetako arretari dagokionez.

Aurreko urtearekin alderatuta, autonomia pertsonala sustatzeko eta menpekotasun egoera artatzeko prestazioak jasotzen dituzten pertsonen ratioa hazi egin da EAEn, eta nabarmen murriztu da itxaron zerrendetan zeuden pertsonen portzentajea. Garrantzitsua da hobekuntzarako joera horrek aurrera jarraitzea.

Guztirako diru-laguntzei begiratuz gero, familia barruko zainketarako laguntza ekonomikoa areagotzen ari da eta egoitzetako arreta, aldiz, murrizten. Horrek argi uzten du lehen aipatzen genuen lehentasuna, hau da, mendeko adinekoek nahiago dutela etxean jarraitzea, baina eredu horrek zaintzaren kalitateari arreta berezia jartzea eta zaintza hori zerbitzu publiko egokiekin osatzea ere eskatzen du.

Oro har, uste dugu administrazio publikoek jarrera ona erakutsi dutela adineko pertsonen arretari buruz egin dizkiegun proposamenen eta iradokizunen aurrean.